

Zwerf on

De burgerlijke en antiburgerlijke locaties van Acda en de Munnik

Bram van Hulten (5509262)

Eindwerkstuk bachelor Nederlandse taal en cultuur

Afdeling: Moderne Letterkunde

Docent: Laurens Ham

Datum: 19 januari 2018

Aantal woorden: 6697

Inhoudsopgave

1. Inleiding	5-6
2. Theoretisch kader	7-10
2.1 Burgerlijke antiburgerlijkheid	7-9
2.2 Acda en de Munnik	9-10
3. Methodologisch kader	11-13
4. Analyse	14-22
5. Conclusie	23-24
6. Discussie	25
Literatuur	26-28
Appendices I t/m X	29-40

1. Inleiding

Wanneer Acda en de Munnik op 4 maart bij De Wereld Draait Door aankondigen dat ze gaan stoppen als duo, betekent dat het einde van een carrière van bijna twintig jaar. Ze maken hun tour af, bezoeken alle grote Nederlandse theaters nog een keer tijdens hun afscheidstour en gaan ieder hun eigen weg.

In 1995 brak het duo door met de theatervoorstelling 'Zwerf' on'. De single 'Niet of nooit geweest' van het album *Naar Huis* werd in 1998 een hit. Patrick van den Hanenberg recenseerde voor De Volkskrant hun eerste voorstelling. Hij schreef onder andere dat Paul de Munnik de beste zanger van de twee is, waar Thomas Acda juist de sterkste conferencier was. Zo vulden ze elkaar aan. Op de voorspelling na dat begeleidend gitarist David Middelhof snel uit het beeld zou verdwijnen (waar hij overigens in een recensie in 1998 op terugkomt), geeft hij al in de beginjaren van Acda en de Munnik een pakkende omschrijving van het duo die tot aan het eind van hun carrière passend zal blijken. Na een succesvolle carrière van twintig jaar, waarin zij een Zilveren Harp, een Gouden Harp en twee Edisons wonnen, is er tot op heden echter nog geen academisch onderzoek gedaan naar hun liedteksten. Met dit onderzoek wil ik daar verandering in brengen.

In de beginjaren van Acda en de Munnik was zwerven een terugkerend thema. Dit antiburgerlijke ideaal droegen zij uit in hun liedjes, waarbij de wens werd geuit te vluchten uit het dagelijks leven. De liedjes die hierover geschreven werden, speelden zich vaak af op locaties die een bepaalde mate van vrijheid en daarmee burgerlijkheid bezaten of juist ontbeerden. De liedjes 'Brussel moeten heten' (*Naar huis*), 'Vondelpark vannacht' (*Acda en de Munnik*) en 'Zwerf' on' (*Naar huis*) zijn hier goede voorbeelden van. Aan de hand van de bezongen locaties en de burgerlijke en antiburgerlijke connotaties hierbij, heb ik onderzocht welke positie de teksten van Acda en de Munnik innemen in een lange traditie van antiburgerlijke liederen en cabaretteteksten. De vraag die ik heb geprobeerd te beantwoorden, is de volgende:

In welke mate dragen de connotaties bij locaties in teksten van Acda en de Munnik bij aan hun positie binnen de traditie van liedteksten over burgerlijkheid en antiburgerlijkheid?

In deze scriptie analyseer ik locaties in liedteksten van Acda en de Munnik aan de hand van de connotaties die ze oproepen. Ik maak hierbij gebruik van de connotatieleer van Barthes, die ik in het methodologisch kader zal toelichten. In het theoretisch kader geef ik een toelichting bij het begrip burgerlijke antiburgerlijkheid. Inzicht in dit begrip is van belang om de casus te begrijpen. Daarnaast geef ik in het theoretisch kader een toelichting op de functie die een onderzoek naar populaire liedteksten en in het bijzonder liedteksten van Acda en de Munnik heeft aan de hand van een essay van prof. dr. Geert Buelens. Het is raadzaam om bij het lezen van de analyse de volledige liedteksten in de appendices te raadplegen.

2. Theoretisch kader

2.1 Burgerlijke antiburgerlijkheid

Om de antiburgerlijkheid goed te begrijpen, kunnen we het beste kijken naar de jaren zestig. In de jaren zestig was de kritiek op de burgerlijkheid groot en radicaal. Bart van Heerikhuizen schrijft dit toe aan een generatiestrijd. Volgens hem keerde de zogenaamde babyboomgeneratie zich in die tijd af van een generatie die had gezorgd voor massavernietigingswapens en oorlog (11). Deze afkeer leidde tot verschillende (ludieke) protesten. Provo heeft hierin een groot aandeel gehad. James Kennedy omschrijft in *Nieuw Babylon in aanbouw* de Provo-beweging die in het midden van de jaren zestig veel opschudding wist te veroorzaken door rookbommen te gooien bij het huwelijk tussen Beatrix en Claus. De politiek wist niet goed hoe ze moest reageren op de aankondiging dat er bommen gemaakt zouden worden, de nieuwe IJ-tunnel zou worden opgeblazen en dat er LSD gevoerd zou worden aan politiepaarden (Kennedy, 141). De Provo-beweging kreeg steeds meer ruimte van de politiek, nadat de socioloog Buikhuisen stelde dat de jeugd rebels werd door een gebrek aan “speelruimte”, men moest de jeugd meer ruimte geven om de vrije tijd en de creativiteit te botvieren (Kennedy, 137). De antiburgerlijke cultuur kreeg daardoor zoveel ruimte, dat deze steeds meer werd opgenomen in de dominante cultuur (Kennedy, 150). Uiteindelijk ontstond hierdoor datgene wat Kennedy de *burgerlijke antiburgerlijkheid* noemt: men wilde het eigen huis ontdoen van de zogenaamde spruitjeslucht die er hing. (Kennedy, 134).

Deze burgerlijke antiburgerlijkheid blijft existent in de jaren '70. Een voorbeeld van deze normalisering van de antiburgerlijkheid vinden we terug bij Robert Long. Na een korte carrière in de Engelstalige muziek, brengt hij in 1974 het album *Vroeger of later* uit. Het album krijgt vanuit de platenmaatschappij die hem uitbrengt geen publiciteit, desalniettemin wordt de plaat een enorm succes (Van den Hanenberg & Verhallen, 108). Met zijn liedjes rekt hij af met zijn religieuze verleden en komt hij openlijk uit voor zijn homoseksualiteit, de plaat wordt meer dan 400.000 keer verkocht (Van der Plas, 130). Dit is interessant, omdat de liedjes die Long uitbrengt tamelijk

maatschappijkritisch zijn: ze zijn antireligieus en bespreken homofobie. Dat de plaat toch zo'n groot succes wordt, laat zien dat de maatschappijkritiek een groot publiek dus niet meer choqueert; de kritische houding is onderdeel is geworden van de cultuur.

Een ander voorbeeld van de burgerlijke antiburgerlijkheid, vinden we terug bij Youp van 't Hek. Met zijn cabaretgezelschap Cabaret NAR komt hij in 1981 voor het eerst op televisie en brengt daar, net als Robert Long in het decennium ervoor, een aardige hoeveelheid taboes aan de man. De tekst die Cabaret NAR tijdens dat eerste televisieoptreden ten gehore brengt, is waarschijnlijk echter meer gericht op het ontlocken van een lach dan op het doorbreken van taboes. In het lied dat ze zingen bij Sonja Barend, die het ook nog eens aankondigt met de boodschap dat sommige mensen wellicht beter viereneenhalve minuut van zender kunnen wisselen, komt aan bod hoe verschillende mensen seksuele interesse hebben in respectievelijk dieren, kinderen, bejaarden en invaliden (Van den Hanenberg en Verhallen, 204). Het feit dat dergelijke liedjes gezongen kunnen worden op nationale televisie, laat wederom zien hoe de antiburgerlijkheid steeds meer in het dagelijks leven wist door te dringen.

Youp van 't Hek bekritiseert in diezelfde tijd vaak de huiselijke burgerlijkheid. Van den Hanenberg en Verhallen tonen dit aan door een typetje van hem uit te lichten, meneer Van Vilsteren, die werkt als verzekeringsagent. Hoewel dit personage voorheen door heel Europa lifte, werkt hij nu op een kantoor. Dit is het gevolg van een uit de hand gelopen vrijpartij met een jeugdliefde, die heeft geresulteerd in een kind. Het citaat eindigt met de volgende zin: 'Laat jij de hond uit, dan zet ik de kopjes weg.' (203) Dit citaat laat goed zien wat de kritiek op de huiselijke burgerlijkheid is van Van 't Hek: elke avond wordt dezelfde verdeling van taken aangehouden. Spanning lijkt geen functie meer te hebben binnen het huwelijk.

Dick Zijp benoemt als belangrijk terugkerend aspect van Van 't Hek zijn kritiek op de bourgeois manier van leven. Zijn shows gaan vaak over mensen die willen ontsnappen aan hun familie en werk om daarna een "echt" leven te gaan leven. Daarnaast bekritiseert hij vaak de nieuwste producten die door de massa worden geconsumeerd (27). De burgerlijkheid die Van 't Hek

vooral bekritiseert, lijkt die van de massa te zijn die zelden of nooit iets bijzonders doet. Meeloopgedrag en het blijven hangen in het vertrouwde worden door Van 't Hek als negatieve eigenschappen van de mens beschouwd. Het feit dat deze kritische houding tegenover de huiselijke burgerlijkheid, en daarmee ook voor een groot deel zijn eigen publiek, al enkele decennia volle zalen genereert, toont wederom aan dat de antiburgerlijkheid in zekere zin gemeengoed is geworden en tot op de dag van vandaag is gebleven.

2.2 *Acda en de Munnik*

Wanneer in 1997 cabaretduo Acda en de Munnik als gebaar naar de fans een album uitbrengt met daarop de liedjes uit hun cabaretprogramma, brengt dit hen onbedoeld veel commercieel succes (Van der Plas, 148). Over de teksten van Acda en de Munnik wordt niet veel geschreven. In *50 jaar nederpop* schrijft Jan van der Plas dat ze 'aangename luisterliedjes met uit het leven gegrepen teksten en karakteristieke tweestemmige zang' (148) zingen. Van den Hanenberg en Verhallen schrijven in *Het is weer tijd om te bepalen waar het allemaal op staat. Nederlands cabaret 1970-1995* überhaupt niets over Acda en de Munnik: het tweetal was op dat moment net begonnen en nog niet invloedrijk genoeg om te vermelden onder de noemer aanstormend talent. De enige vermelding van het cabaretduo vindt men in een lijst met winnaars van de Pissuise-prijs, die de Amsterdamse Akademie voor Kleinkunst jaarlijks uitreikt aan een (of in dit geval twee) van haar studenten. Thomas Acda en Paul de Munnik wonnen deze prijs in 1993 (305).

De afwezigheid van teksten over Acda en de Munnik is in de academische wereld niet uitzonderlijk. Hoogleraar Moderne Nederlandse Letterkunde Geert Buelens beschrijft in het paper *Lyricist's Lyrical Lyrics: Widening the Scope of Poetry Studies by Claiming the Obvious* hoe de populaire gedichten die hebben bijgedragen aan maatschappelijke veranderingen, slechts zelden gecanoniseerd zijn. De werken die wel gecanoniseerd zijn, scheppen het beeld dat poëzie een bewust moeilijkgemaakte kunstvorm is. De representatieve functie van poëzie is daarmee verloren gegaan (497). Buelens pleit ervoor dat liedteksten wereldwijd onderzocht moeten worden, zowel historisch

als theoretisch (500). De teksten van Acda en de Munnik zijn tot op heden nog niet bestudeerd in een academische context, in deze scriptie poog ik dit wel te doen.

De liedjes van Acda en de Munnik lijken qua strekking veel weg te hebben van de tendens die we terugzien bij Youp van 't Hek. Meerdere malen komt het ontvluchten van de huiselijkheid naar voren, waarna het leven geleefd wordt zoals dat de bedoeling is. 'Zwerven' was in hun eerste theatervoorstelling en op hun eerste twee albums een terugkerend thema. In hun eerste theaterprogramma *Zwerf' on* keert het boek *On the road* van Jack Kerouac meerdere malen terug. In een analyse die Frederick R. Karl over dit boek heeft geschreven, stelt hij dat in het verhaal de reis fungeert als een manier om te ontsnappen, maar ook als een manier van leven op zichzelf. Bij aankomst blijkt de bereikte locatie toch weer teleurstellend en vergelijkbaar met een zekere vorm van huwelijk (202). Zwerven kan hier dus gezien worden als de ultieme vorm van vrijheid. Zolang men niet op de plaats van bestemming is, is men ook niet aan deze locatie gebonden. Die vrijheid van binding en daarmee verantwoordelijkheid is absoluut antiburgerlijk. In de liedjes van Acda en de Munnik worden meerdere locaties bezongen, die allemaal in meer of mindere mate burgerlijk zijn. Deze scriptie heeft als doel om deze locaties te analyseren en zo een beter beeld te krijgen van de rol van burgerlijkheid in het oeuvre van Acda en de Munnik.

3. Methodologisch kader

In dit onderzoek heb ik connotaties bij locaties in de liedjes van Acda en de Munnik bestudeerd, met betrekking tot het thema burgerlijkheid en antiburgerlijkheid. Vooral de eerste drie albums (*Acda en de Munnik*, *Naar huis* en *Hier zijn*) bevatten veel liedjes die zich rondom deze thematiek centreren. De liedjes van deze albums hebben derhalve als uitgangspunt gediend in dit onderzoek. Liedjes van andere albums bevatten sporadisch ook een burgerlijke of antiburgerlijke thematiek, in welke gevallen deze zijn meegenomen in het onderzoek.

Ik heb uit het oeuvre van Acda en de Munnik verschillende locaties geselecteerd die bezongen worden. Wanneer een locatie meerdere malen terugkeert in het repertoire, heb ik de connotaties die bij deze locaties bestaan met betrekking tot burgerlijkheid en antiburgerlijkheid onderzocht.

Connotaties zijn bijbetekenissen die bestaan naast de directe betekenissen van bepaalde woorden. Om de connotaties op de juiste manier te kunnen begrijpen, heb ik gebruik gemaakt van de connotatieleer van Barthes. Hij past semiologie toe om de connotaties uit te leggen. Volgens De Saussure heeft ieder teken namelijk twee onderdelen: de betekenaar en het betekende. De betekenaar is een bepaald concept, terwijl het betekende een mentaal beeld is van dit concept. Samen vormen zij het teken (Barthes, 112). Laten we ter voorbeeld kijken naar het woord 'bril'. De bril in het algemeen is een concept, een betekende. Bij de betekende bril heeft men een bepaald beeld in het hoofd, waaraan hij uitdrukking kan geven door het woord 'bril' te gebruiken. Op die manier weet iedereen bij het zien van het teken wat het betekende is.

In *Mythologies* breidt Barthes dit principe uit. Een normaal teken is volgens hem namelijk te begrijpen als weer een betekenaar op zichzelf. Hierbij noemt Barthes dit als eerste verkregen teken het *taalobject*. Daar komt echter nog een extra betekende bij, die door associatie en daarmee connotatie wordt opgeroepen. Dit is een metalinguïstisch concept (113-114). De eerder genoemde bril kan bijvoorbeeld geassocieerd worden met intelligentie, waarbij het eerder benoemde teken

'bril' verwordt tot een betekenaar en het beeld van intelligentie als betekende daaraan gekoppeld wordt.

Connotaties zijn in zekere mate subjectief en wisselend per cultuur. Wanneer je in het Engels het woord *glasses* uitspreekt, heeft dat dezelfde denotatie als onze bril. In beide gevallen denk je aan een bril. Het kan echter zo zijn dat er een verschil te vinden is tussen de connotaties die de bril oproept in de Engelse cultuur ten opzichte van de Nederlandse cultuur. Ott en Mack leggen dit duidelijk uit aan de hand van het begrip 'hond'. Iedere taal heeft zijn eigen betekenaar bij dit betekende, en de denotatie is praktisch overal hetzelfde. De connotatie kan echter in grote mate verschillen. Waar wij in de westerse beschaving waarschijnlijk vooral de connotatie 'huisdier' bij een hond zullen hebben, kan de voornaamste connotatie in een andere cultuur bijvoorbeeld die van 'voedsel' zijn (115).

Een connotatie kan dus verschillen per cultuur, maar bijvoorbeeld ook per persoon. Wanneer iemand een leuke tijd heeft gehad op de middelbare school, zal diegene een positievere connotatie hebben bij het geluid van zijn oude schoolbel dan iemand die de middelbare school afschuwelijk vond.

Cultuurbrede connotaties kunnen, ondanks de persoonlijke verschillen in connotaties, nog steeds plaatsvinden. Om een voorbeeld te geven met betrekking tot de burgerlijkheid: men wilde in de jaren zestig, volgens Kennedy, af van de 'spruitjeslucht' die in het huishouden hing (134). Die spruitjeslucht levert direct connotaties op, waarbij de persoonlijke connotaties vaak goed te onderscheiden zijn van de culturele connotaties. Wanneer iemand spruitjes een smakelijk gerecht vindt, zal diegene de spruitjeslucht in het algemeen ook kunnen waarderen. Dit is een persoonlijke connotatie. Op een cultureel niveau, echter, is de connotatie veel minder positief. Spruitjes worden vaak gezien als ouderwets en in kinderfilms worden spruitjes gebruikt om eten te simuleren dat een kind absoluut niet lekker vind. Vaak zijn de persoonlijke connotaties op deze manier dus goed te onderscheiden van de culturele connotaties.

Het spreekt redelijk voor zich dat ik mij niet met persoonlijke connotaties bezig heb gehouden in dit onderzoek. Daarnaast heb ik de connotaties die in andere culturen voorkomen ook buiten beschouwing gelaten. De focus lag voor mij bij de Nederlandse cultuur, gezien het feit dat Acda en de Munnik buiten de Nederlandse taalcultuur vrijwel niet worden beluisterd.

De locaties die Acda en de Munnik hebben bezongen, heb ik bestudeerd aan de hand van deze connotatieleer. Bij iedere locatie heb ik de connotaties bij het teken met betrekking tot burgerlijkheid en antiburgerlijkheid vergeleken met de tekst van het lied, om zo te onderzoeken of de thematiek van het lied aansloot bij de primaire connotaties die opkwamen bij dit teken. Wanneer meerdere liedjes zich centreerden rondom dezelfde locatie, heb ik vergelijkend onderzoek gedaan om zo de overeenkomsten en verschillen van de connotaties bij deze tekens te bestuderen. Door middel van dit onderzoek heb ik kunnen achterhalen of er algemene connotaties bestaan met betrekking tot burgerlijkheid en antiburgerlijkheid bij verschillende locaties die in het oeuvre van Acda en de Munnik bezongen zijn. Een dergelijke algemene connotatie duidt namelijk op een bepaalde symboliek die verbonden is aan de locatie in kwestie, waaruit conclusies getrokken kunnen worden.

4. Analyse

Om de connotaties bij verschillende locaties goed in beeld te brengen, heb ik geanalyseerd welke connotaties bij verschillende locaties als eerste in mij opkomen. Hieronder volgt een beschrijving van de connotaties per locatie.

4.1 Huis

Het huis, en specifiek de huiskamer, speelt een belangrijke rol in de teksten van Acda en de Munnik. Een lied waarbij dit bijzonder duidelijk naar voren komt, is 'Ergens zingt een zanger'. Hierin wordt bezongen hoe iemand thuiskomt en direct rust ervaart. 'En als ik thuiskom waait de rust me tegemoet / de hulp is al geweest en alles glimt alsof het moet / Het is dat ik het roken ben ontwend / anders was dit een mooi moment.' De huiselijkheid, de rust en de burgerlijkheid worden hier gevierd. De verwijzing naar het ontwennen van roken geeft ook nog een interessante toevoeging. Blijkbaar heeft het lyrisch ik eerder gerookt, maar met deze gewoonte is hij gestopt. Dit is een verstandige, maar daardoor ook vrij burgerlijke keuze. Een sigaret wordt namelijk vaak geassocieerd met een wat rebelse, bohemien levenshouding, iemand geeft er niet zo veel om dat het dodelijk is. Een kort moment van geluk wordt boven mogelijke problemen in de toekomst gesteld. Hieraan geeft het lyrisch ik niet meer toe. Nadat een schone vaat vervolgens gelijk wordt gesteld aan geluk, wordt het volgende gezongen: 'Dat ik alles heb bereikt / dat het leven toch zo mooi zou kunnen zijn / ik sta mijn geluk te prijzen / mijn vrijheid te bewijzen / met een stevige fles wijn / en ergens moet nog wodka zijn.' Alles is dus bereikt door het lyrisch ik. Hij heeft een mooi huis en viert het leven. Het interessante is dat hij dit wel doet met alcohol, terwijl dit, net als de sigaret, geen verstandige, burgerlijke keuze is. Hier ontstaat dus een klein contrast: zijn volledige leven is burgerlijk, maar hij viert dat op een relatief non-burgerlijke manier. Dit kan een verwijzing zijn naar de vrijheid die hij wil bewijzen: het laatste stukje antiburgerlijkheid dat hij nog heeft, is de alcohol.

De ideeën die men heeft bij het Engelse woord *home*, dat qua betekenis het meest overeenkomt met het Nederlandse woord 'thuis', worden door Peter Sommerville samengevat in

een aantal sleutelwoorden: schuilplaats, haard, hart, privacy, woonplaats, wortels en mogelijk ook paradijs. Al deze woorden duiden op een zekere burgerlijkheid: het zijn min of meer de dingen die iedereen in het leven als basis wil hebben (7).

Naar het huis wordt ook kort verwezen in 'Als het vuur gedooft is' (*Acda en de Munnik*). 'Reizen kan niet meer / dat had 'ie mooi gedacht / ja reizen terug naar huis / want er wordt met het eten gewacht.' Ook in dit lied staat het huis voor de burgerlijkheid en derhalve lijnrecht tegenover de antiburgerlijkheid. Aan de ene kant kan er gereisd worden, wat het vrije studentenideaal is van de bezongen Herman, maar door zijn burgerlijke levensstijl kan hij alleen nog naar huis, waar zijn vrouw het eten al klaar heeft staan. Aan het eind van het lied, verwijst hij nog een keer naar zijn huis, zij het wat indirecter. Hij heeft besloten niet meer door te gaan met het leven zoals hij het op dat moment leeft en zegt: 'Hen die ik pijn doe, vergeef me mijn gemis.' Hij spreekt hier waarschijnlijk vooral zijn vrouw en kinderen toe, die hem binden aan zijn huis en daarmee zijn burgerlijke bestaan, dat hij achterlaat.

De positie van de vrouw ten opzichte van het huis in de tekst van 'Als het vuur gedooft is' is daarnaast ook interessant. Zij wordt in een zucht genoemd met de woorden kind, huis, auto en baan en zij staat thuis waarschijnlijk te wachten met het eten. De vrouw heeft in dit lied dus een uitsluitend burgerlijke functie. In een ander lied van Acda en de Munnik, 'Morgen is ze weg' (*Hier zijn*), dat zich ook duidelijk binnen een huiselijke sfeer afspeelt, is het de vrouw die als hoofdpersonage geldt. Gedurende dit hele nummer lezen we dat zij ongelukkig is in haar relatie met een man die vreemdgaat. De strekking lijkt dan ook te zijn dat ze de volgende dag zal vertrekken. In dit geval zal zij dus degene zijn die wegvlocht uit een huiselijke, ook wel burgerlijke situatie waarin ze zich niet prettig voelt. De laatste zin van het lied is echter: 'Of anders overmorgen.' Dit plaatst haar volledige uitgangspositie op losse schroeven. Het valt op zijn minst interessant te noemen dat mannen wel lijken te kunnen ontsnappen aan een situatie van huiselijke burgerlijkheid waarin ze zich niet prettig voelen, terwijl de vrouw dit niet kan. De vrouw die geldt als onderdeel van het huis is een terugkerend fenomeen, dat ik in het vervolg van deze analyse vaker zal uitlichten.

De tegenstelling tussen het huis en reizen is vaker te vinden in teksten van Acda en de Munnik. In 'Zwerf' on' wordt in de tweede persoon tegen het publiek gezongen over een hypothetische situatie waarin je kan gaan zwerven. De eerste zin van het lied is: 'Stel dat je niet naar huis gaat / je laat de laatste ronde gaan.' Er wordt dus een hypothetische situatie geschetst waarin de toehoorder vanuit de kroeg niet teruggaat naar zijn eigen huis, de burgerlijkheid, maar juist gaat zwerven, de antiburgerlijkheid. Dat hij de laatste ronde laat gaan, zal waarschijnlijk niet betekenen dat hij minder gaat drinken. Hij besluit om zich niets aan te trekken van de regels die de kroeg hem oplegt. Hij zal ergens anders door gaan drinken.

De huiselijke situatie geeft dus vrijwel uitsluitend burgerlijkheid weer, die in de ene situatie als prettig, maar in een andere situatie ook als benauwend ervaren kan worden.

4.2 Zwerven

Het zwerven staat lijnrecht tegenover de burgerlijke, huiselijke situatie. Zwerven is op zichzelf geen locatie. Sterker: zwerven is min of meer de afwezigheid van een duidelijke locatie. Het is reizen zonder bestemming en roept daardoor de connotatie van vrijheid op. Immers: wanneer niemand je ergens verwacht, kan je overal heen en ben je dus vrij. Zwerven is daarmee een uiterst antiburgerlijk ideaal. In de eerste theatervoorstelling van Acda en de Munnik speelt zwerven een grote rol. In de liedjes zijn de directe verwijzingen naar zwerven sporadischer. In het lied 'Zwerf' on' is het echter duidelijk aanwezig. In het refrein wordt een beeld geschetst van wat zwerven precies inhoudt: 'Want het maakt niet uit / wat je gisteren deed / (zwerf' on) / Het gaat om dat / wat je morgen pas weet / zwerf' on.' Het maakt dus niet meer uit wat je in het verleden hebt gedaan zodra je gaat zwerven, je kunt je verantwoordelijkheden volledig loslaten. Het gaat om de dingen die je morgen te weten komt, dus in zekere zin is het een leerzame manier van leven. Deze bohemien levensstijl is vaker te ontdekken in de teksten van Acda en de Munnik.

Bijna tien jaar na 'Zwerf' on', in 2007, wordt er terugverwezen naar het zwerfideaal. Op het album *Nachtmuziek* staat het lied 'Dan leef ik toch nog een keer', waarin het volgende bezongen

wordt. 'Ik heb een plan: ik maak nooit meer een plan / zijn er geen regels die 'k dan ook niet breken kan / Nog een idee: ik ga en niemand gaat er mee / het wordt: ik rijd, dus ik besta / en waar ik uitkom zie ik dan wel weer / Ik ga en leef gewoon nog een keer.' In dit lied staat het vertrekken tegenover het maken van plannen. Het lyrisch ik wil geen specifieke plannen meer maken, maar in plaats daarvan een nieuw leven beginnen zonder deze verantwoordelijkheden. Wederom keert het lyrisch ik zich dus af van een burgerlijk bestaan, om in plaats daarvan alle verantwoordelijkheden los te laten en een bohemien en daarmee antiburgerlijk bestaan te gaan leiden. In het laatste couplet van het lied wordt de deur toch nog op een kier gehouden wat betreft een kleine burgerlijke invloed. 'Ik heb een plan: ik maak nooit meer een plan / Hoor jij daarbij lief, nieuwe lief? / Nou, dan zie ik je dan.' Het lyrisch ik staat ervoor open om samen met zijn lief de bohemien levensstijl aan te nemen.

Een lied waarin het zwerven niet bijzonder expliciet wordt genoemd, maar wel aanwezig is, is 'Het regent zonnestralen' (*Naar huis*). In dit lied keert Herman terug, die eerder zijn leven zat te overdenken in het lied 'Als het vuur gedooft is'. Waar de luisteraar aan het einde van 'Als het vuur gedooft is' denkt dat Herman is overleden, blijkt dit in 'Het regent zonnestralen' toch niet het geval te zijn. De man aan wie hij zijn auto verkocht heeft is overleden en begraven onder zijn naam. In de tekst komt de volgende passage voorbij: 'Herman leest wel honderd keer de krant / 't Staat er echt, pagina achttien, zwart omrand / Hield 'ie vroeger al zijn meningen en al zijn dromen stil / Nu is 'ie niks, niet, niemand, nergens meer / kan dus gaan waar 'ie maar wil.' In zijn oude leven, het leven met een vrouw, een kind, een huis, een auto en een baan, hield hij zijn meningen en dromen stil, maar nu hij daaraan ontsnapt is, kan hij overal heen gaan waar hij heen wil gaan.

4.3 Park

Het park, of specifieker het Vondelpark, is een terugkerende locatie in de teksten van Acda en de Munnik. Dit park speelt ook een grote rol in het lied 'Vondelpark vannacht'. In dit lied wordt een terras bezongen. In drie coupletten wordt de situatie aan drie verschillende tafels doorgenomen. In het eerste couplet horen we hoe een meneer met een dame in gesprek is. De man is kwaad, de

vrouw huilt. Uit zijn tas haalt hij foto's met daarop beelden van wat zij afgelopen nacht in het Vondelpark heeft gedaan. Blijkbaar zijn het dingen die wel gedaan worden in het Vondelpark, maar die buiten het Vondelpark grote problemen op kunnen leveren. De connotatie bij het park is dus dat daar, waarschijnlijk vooral op seksueel gebied, dingen kunnen gebeuren die normaal gesproken niet de bedoeling zijn. Het is een soort vrijplaats, die zich volledig onttrekt aan de burgerlijkheid.

In het tweede couplet roept het Vondelpark een soortgelijke connotatie op. Daarin horen we dat een jongen en een meisje samen op het eerder bezongen terras zitten. De jongen probeert het meisje te versieren, maar zonder resultaat. Uiteindelijk weet hij haar voor zich te winnen door te vragen hoe het Vondelpark vannacht ruikt. Door haar mee te nemen naar een vrijplaats waar de burgerlijkheid geen grip op heeft, weet hij haar voor zich te winnen, terwijl dit in de normale burgerlijke wereld vol taboes niet zou kunnen.

In 'Als het vuur gedooft is' horen we dat Herman in het Vondelpark zit op een vrijdagmiddag. In het Vondelpark zit hij te mijmeren over al het antiburgerlijke dat hij had willen doen, maar dat er nooit van is gekomen. Het Vondelpark is hier dus wederom een plek waar de ruimte geboden wordt om in ieder geval na te denken over de antiburgerlijke idealen die men heeft. Het park wordt hier tijdelijk tegenover het huis gezet. Hij zou eigenlijk naar huis moeten, waar met het eten gewacht wordt, waar zijn burgerlijke leven gewoon weer doorgaat, maar in plaats daarvan is hij gevluht en zit hij in een antiburgerlijke vrijplaats zijn leven te overdenken.

4.4 Kroeg

De kroeg heeft een interessante positie binnen de teksten van Acda en de Munnik. De kroeg kan gezien worden als de belichaming van de antiburgerlijkheid, zoals we zien in 'Ergens zingt een zanger'. Eerder heb ik al beargumenteerd dat het huis de burgerlijkheid vertegenwoordigt in dit lied, maar daar staat tegenover dat het lyrisch ik wel constant gelokt wordt door de kroeg. Het enige wat hem tegen kan houden, is de vrouw waarop hij zit te wachten. 'Als jij hier nu was, mijn lief / dan bleef ik wel wat langer,' zingt hij. Het is onduidelijk of de vrouw tijdelijk weg van huis is en er dus een

realistische verwachting bestaat dat ze snel zal arriveren, of dat de vrouw definitief bij hem is weggegaan. Wanneer de vrouw er is, heeft hij er geen moeite mee om zijn burgerlijke idealen te behouden en te blijven zitten in zijn woonkamer. Omdat zij er niet is, gaat hij echter naar de stad, die onder het volgende kopje besproken zal worden, waar hij met Maarten en René in de kroeg gaat zitten. Connotaties bij een kroeg zijn bijvoorbeeld alcohol en sigaretten, die ook als tamelijk antiburgerlijk worden gezien, zoals ik al heb beschreven onder het eerste kopje. De kroeg heeft hier dus ook de connotatie van een zekere vrijplaats, waar de antiburgerlijkheid zegeviert.

Het is bij 'Ergens zingt een zanger' wederom interessant om te kijken naar de positie van de vrouw. Zij is hier wederom onlosmakelijk verbonden met het huis en daarmee met het burgerlijke bestaan. De antiburgerlijke uitvlucht is vooral voor de mannen bestemd. Immers: het lyrisch ik, in dit geval een man, gaat naar de kroeg, waar ook Maarten en René zitten.

Wanneer we het lied 'Brussel moeten heten' bestuderen, bemerken we dat de kroeg een soort vrijplaats is voor de antiburgerlijkheid, maar toch niet de volledige antiburgerlijkheid kan belichamen. Vanuit de kroeg ziet het lyrisch ik hoe buiten mensen voorbij gaan. Hij ziet enerzijds de verliefde stelletjes, die niet eens merken dat het regent. Anderzijds ziet hij ook 'degenen die alleen gaan / weggedoken in hun jas / Zij die gaan / omdat ze ergens moeten zijn / ze kleuren beter bij de liedjes / die de barvrouw ons draait.' Deze mensen, die dus een zekere bestemming hebben, kleuren beter bij de sfeer in de kroeg: men weet dat men uiteindelijk weer ergens moet zijn, bepaalde burgerlijke verplichtingen heeft. De kroeg is slechts een tijdelijke uitvlucht.

De kroeg is dus, net als het park, een plek waar men tijdelijk kan vluchten van de burgerlijkheid. Beide zijn echter geen lange-termijnoplossingen: uiteindelijk moet je weer terug het normale, burgerlijke leven in.

4.5 Stad

De stad lijkt in hoge mate geassocieerd te worden met de ultieme antiburgerlijkheid. In 'Als het vuur gedooft is' komt de stad Amsterdam duidelijk naar voren als een plek waar alles kan in de gedachten

van Herman. 'Was het niet gister dat ik aankwam hier / pas achttien jaar jong? / Zou ik niet feesten, zuipen, reizen / zou ik niet doen wat ik ooit zong?' Het woordje 'hier' verwijst duidelijk naar Amsterdam, de stad waarin het Vondelpark ligt. De connotaties bij deze stad worden ook direct in de tekst bevestigd: men komt er om te feesten, te zuipen en te reizen. Deze dingen passen natuurlijk absoluut niet binnen de burgerlijke ideaal. Amsterdam wordt op deze manier dus als stad neergezet waar alles kan, zeker rond het twintigste levensjaar.

In 'Ergens zingt een zanger' (*Hier zijn*) wordt geen specifieke stad genoemd, het woord 'stad' komt echter wel vaak terug. 'En weer een olielamp slingert over zee / alwaar een dronken nepmatroos ons bezingt vanaf CD / En hoe donkerder het wad / des te lichter lonkt mij de stad.' De zee heeft vrij antiburgerlijke connotaties. Op open zee zijn er geen regels, omdat de zee bij geen enkel land hoort, een zeeman heeft daardoor alle vrijheid van de wereld. Het wad zou daar min of meer een tegenstelling bij kunnen zijn. Een wad is namelijk een zandbank in zee waar varen bijna niet mogelijk is. Hoe meer het lyrisch ik dus het idee krijgt dat hij vast ligt op het wad, moet meer hij wil vluchten uit de burgerlijkheid waarin hij vast zit. Daardoor lokt de stad, de antiburgerlijkheid, hem meer en meer.

In 'Brussel moeten heten' wordt ook een stad bezongen. In dit geval is dat Brussel. Brussel wordt in 1962 op het album *Les Bourgeois* van Jacques Brel bezongen in het liedje 'Bruxelles'. In die tijd wordt Brussel door Brel al neergezet als een stad waarin men kan dansen, zingen en drinken. Het antiburgerlijke karakter van de stad blijkt daar dus al uit. In 'Brussel moeten heten' wordt dit antiburgerlijke karakter nog eens extra bevestigd in de tekst. Eerder heb ik al geschreven dat de kroeg als een soort tijdelijke vrijplaats wordt neergezet, van waaruit het lyrisch ik naar buiten kijkt. In het refrein wordt vervolgens gezongen: 'Het zou hier Brussel moeten heten / dan was ik eindelijk eens weg.' De kortstondige antiburgerlijke vlucht is niet genoeg voor het lyrisch ik, hij zou eigenlijk willen dat hij in Brussel was, omdat hij daar langer in die vrije staat van zijn kan verkeren.

Later in het lied handelt hij hier ook naar. 'Ik ga mee met wie alleen gaan / weggedoken in hun jas / Niemand snapt de eenzame die lacht.' Hij gaat dus mee met de mensen die weggedoken in hun jas

alleen over straat gaan, waarover eerder ook al is gezegd dat zij 'gaan omdat ze ergens moeten zijn.' Hij gaat wel met hen mee, maar heeft in tegenstelling tot de anderen geen bestemming. Dit is de reden dat hij de enige is die lacht en door niemand begrepen wordt. Dat hij geen bestemming heeft, blijkt al helemaal als hij daarna zingt: 'ik ga links want ik moet rechts / en ik ga nog niet naar huis / ik speel Brusseltje vannacht.' Hij gaat naar links, terwijl hij eigenlijk naar rechts moet, hij maakt dus volkomen bewust de keuze om zich antiburgerlijk te gedragen. Hij gaat niet naar huis, want hij speelt Brusseltje. Vanavond doet hij net of hij aan de burgerlijkheid kan ontvluchten.

4.6 Strand

In twee liedjes van Acda en de Munnik komt ook het strand als locatie voor. Het strand lijkt in beide situaties dezelfde betekenis te hebben met betrekking tot burgerlijkheid en antiburgerlijkheid.

Het eerste nummer waarin het strand voorkomt, is de grootste hit van Acda en de Munnik: 'Niet of nooit geweest' (*Naar huis*). Hierin beschrijft het lyrisch ik dat hij twee mensen ziet op het strand. 'Ik ken haar net / want dat ben jij / Ze lacht naar hem / hij lijkt op mij / Maar dat kan niet / want ik maak alles stuk. (...) Ik draag een ring, maar / 'k heb jou nooit getrouwd.' Vanaf het strand ziet het lyrisch ik gedurende het hele nummer een soort burgerlijk ideaalbeeld. Een man, die hij waarschijnlijk zelf is, is erg gelukkig met een vrouw. Tegelijkertijd draagt hij echter ook een ring, terwijl hij niet met de vrouw getrouwd is. Waarschijnlijk is er dus sprake van overspel, waarbij hij niet gelukkig is in zijn eigen huwelijk, maar wel verlangt naar een prettige vorm van burgerlijkheid die hij samen met de andere vrouw zou kunnen verkrijgen.

In het lied 'Naar huis', te vinden op het gelijknamige album, staat er ook een lyrisch ik op het strand. Hij is op reis, maar heeft daar eigenlijk spijt van. 'Het leek zo mooi / even wat tijd voor jezelf / maar je hebt jezelf niet zo gek veel te vertellen,' wordt gezongen. Het principe van de vrijheid en de antiburgerlijkheid wordt hier dus min of meer onderuit gehaald. Het leek wel een goed idee om weg te gaan van huis, maar uiteindelijk bracht dat totaal niet de vrijheid die hij dacht dat het zou brengen.

Hij verlangt ondertussen naar huis, waar zijn vriendin op hem wacht. Hij verlangt weer terug naar de burgerlijkheid die hij had.

Wederom zien we hier dat de vrouw gelijkgesteld wordt aan de burgerlijkheid. De man is op reis en daarmee in principe vrij. Hij verlangt echter naar de huiselijke situatie, waar zijn vriendin in deze situatie symbool voor staat. Je zou derhalve kunnen stellen dat er ook een tweedeling is in burgerlijkheid en antiburgerlijkheid met betrekking tot de sekse: de vrouw staat voor de burgerlijkheid, terwijl de man juist de antiburgerlijkheid vertegenwoordigt.

In beide situaties staat er dus een lyrisch ik op het strand, die verlangt naar een onbereikbare burgerlijke ideaal. Er bestaan meerdere connotaties bij een strand die hierbij aansluiten. Het strand is namelijk een plek van romantiek: in films komt het vaak genoeg voor dat twee geliefden over het strand naar elkaar toe rennen. Tegelijkertijd is het strand ook een tamelijk absolute grens. Het is het laatste begaanbare stukje land, voordat dit overgaat in een woeste zee. Het strand heeft dus ook de connotatie van een zekere onbereikbaarheid. Die combinatie van romantiek en onbereikbare verlangens sluit in beide situaties goed aan bij het verlangen dat het lyrisch ik koestert naar een burgerlijk leven.

In de liedjes van Acda en de Munnik staan eigenlijk vooral de stad en het huis tegenover elkaar. De stad is een plek waar de antiburgerlijkheid zegeviert, terwijl het huis duidelijk verwijst naar de burgerlijkheid. Tussen die twee uitersten, bestaan er nog locaties die als een soort eilanden van antiburgerlijkheid binnen een burgerlijke maatschappij fungeren: het park en de kroeg. Het strand valt hier min of meer buiten, maar is toch een interessante locatie. Het strand geeft namelijk een soort verlangen weer naar de burgerlijkheid, waar in veel andere liedjes van Acda en de Munnik de antiburgerlijkheid juist meer wordt gevierd.

5. Conclusie

In de liedjes van Acda en de Munnik wordt het zwerven en daarmee de antiburgerlijkheid geromantiseerd. De bohemien levensstijl wordt op een voetstuk geplaatst, door deze af te zetten tegen de bekrompen en benauwende huiselijke sfeer. Men kan kortstondig vluchten uit deze benauwende situatie door naar een kroeg of naar een park te gaan, maar wanneer men echt weg wil, moet men gaan zwerven. In andere liedjes wordt hier echter ook weer een tegengeluid bij gegeven, kijk bijvoorbeeld naar het lied 'Naar huis'. Het kan een goed idee lijken om te vertrekken, maar op den duur verlang je toch weer terug naar die huiselijke situatie, waar het geluk in de kleine dingen als een glimmend schone vaat kan zitten. Er worden beelden geschetst waarnaar men kan verlangen, maar die men niet na hoeft te jagen.

Waar de burgerlijkheid in de jaren zestig zo hevig werd bevochten dat de antiburgerlijkheid onderdeel werd van de cultuur, ontstond een burgerlijke antiburgerlijkheid. Verschillende maatschappijkritische uitingen werden daardoor veel gemakkelijker gemeengoed, zoals de massale verkoop van de antireligieuze en pro-homoseksuele liedjes van Robert Long heeft laten zien. De kritiek op de consument en daarmee het publiek werd vervolgens door Youp van 't Hek naar de theaters gebracht. Acda en de Munnik hebben met hun liedjes een ander pad bewandeld dat de burgerlijke antiburgerlijkheid heeft vrijgemaakt. Maatschappijkritiek is bij hen vrijwel niet aanwezig en de toehoorder wordt niet direct opgeroepen of geprikkeld om zijn leven aan te passen.

De antiburgerlijkheid van Acda en de Munnik is veel persoonlijker, veel huiselijker en veel romantischer. De toehoorder wordt niet geacht te gaan zwerven, hij wordt niet overgehaald om zijn burgerlijke leven achter zich te laten. Hij hoeft zichzelf slechts te herkennen in de teksten en te weten dat er meer mensen zijn die soms het gevoel hebben dat de muren op hen afkomen in het burgerlijke bestaan dat ze leiden. Er is geen sprake van een tegenbeweging, er is slechts sprake van begrip en daarmee een zekere veiligheid.

Op die manier hebben Acda en de Munnik wellicht het summum van de burgerlijke antiburgerlijkheid weten te bereiken: de toehoorder kan kortstondig een glimp opvangen van een antiburgerlijke ideaal, om vervolgens weer verder te gaan met het burgerlijke leven dat hij leidt.

6. Discussie

De teksten van Acda en de Munnik die ik heb geanalyseerd, geven in mijn ogen een representatief beeld van de functie van locaties met betrekking tot burgerlijkheid en antiburgerlijkheid in de teksten van Acda en de Munnik. Uiteraard blijven er in het algemeen, maar ook met betrekking tot burgerlijkheid en antiburgerlijkheid, enige zaken onderbelicht. De positie van de vrouw met betrekking tot het huis en daarmee de burgerlijkheid, bijvoorbeeld, zou op zichzelf een onderzoek verdienen.

Gezien het feit dat het bestuderen van teksten uit de populaire cultuur nog in de kinderschoenen staat, is het tot op heden nog onmogelijk om voort te bouwen op datgene wat al eerder geschreven is. Lied- en cabaretteteksten verdienen in mijn ogen veel meer aandacht dan ze op dit moment verkrijgen. Ik hoop dat ik met deze scriptie in enige mate heb kunnen bijdragen aan het ontginnen van dit onderzoeksveld.

Literatuur

Acda en de Munnik. *Acda en de Munnik*. [CD]. Universal Music Group, 1997.

Acda en de Munnik. *Hier zijn*. [CD]. Universal Music Group. 2000.

Acda en de Munnik. *Naar huis*. [CD]. Universal Music Group, 1998.

Acda en de Munnik. *Nachtmuziek*. [CD]. Universal Music Group. 2007.

Barthes, Roland. *Mythologies*. New York: The Noonday Press, 1991. Online:

<https://soundenvironments.files.wordpress.com/2011/11/roland-barthes-mythologies.pdf>.

Buelens, Geert. 'Lyricist's Lyrical Lyrics. Widening the Scope of Poetry Studies by Claiming the Obvious'. In: Martin Fredriksson (red.), *Current Issues in European Cultural Studies*. Linköping: Linköping University Electronic Press, 2011. Online:

<http://www.ep.liu.se/ecp/062/052/ecp11062052.pdf>.

Hanenberg, Patrick van den. "Zwerf' on is nonchalant, vakkundig en verfijnd." *Volkskrant.nl*. 9 maart 1996. Online geraadpleegd op 24 januari 2018 via: <https://www.volkskrant.nl/archief/zwerf-on-is-nonchalant-vakkundig-ruig-en-verfijnd~a444601/>.

Hanenberg, Patrick van den. "Acda en de Munnik, beschaafde liedjes voor elke zender" *Volkskrant.nl*. 11 september 1998. Online geraadpleegd op 24 januari 2018 via: <https://www.volkskrant.nl/muziek/acda-en-de-munnik-beschaafde-liedjes-voor-elke-zender~a456803/>.

Hanenberg, Patrick van den & Frank Verhallen. *Het is weer tijd om te bepalen waar het allemaal op staat. Nederlands cabaret 1970-1995*. Amsterdam: Nijgh & Van Ditmar, 1996. Print.

Heerikhuizen, Bart van. "De betekenis van de sixties voor de babyboomgeneratie." *Gerōn*. 17.1 (2015): 9-12. Online: <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007%2Fs40718-015-0003-9.pdf>.

Karl, Frederick R. *American fictions: 1940-1980. A comprehensive history and critical evaluation*. New York: HarperCollins Publishers, 1983. Online: [http://www.amerlit.com/novels/ANALYSIS%20Kerouac,%20Jack%20On%20the%20Road%20\(1958\)%20analysis.pdf](http://www.amerlit.com/novels/ANALYSIS%20Kerouac,%20Jack%20On%20the%20Road%20(1958)%20analysis.pdf).

Kennedy, James. *Nieuw Babylon in aanbouw. Nederland in de jaren zestig*. Amsterdam/Meppel: Boom, 1995. Print.

Ott, Brian L. & Robert L. Mack. *Critical Media Studies. An Introduction*. Hoboken: John Wiley & Sons, 2014. Online: <http://www.uu.nl.ebib.com.proxy.library.uu.nl/patron/FullRecord.aspx?p=1557284>.

Plas, Jan van der. *50 jaar nederpop. Een geschiedenis van de Nederlandse popmuziek*. Amsterdam: Carrera 2008. Print.

Somerville, Peter. "Homelessness and the meaning of home: rooflessness or rootlessness?" *International Journal of Urban and Regional Research*. 16.1 (1992): 529-539. Online: <http://eprints.lincoln.ac.uk/3141/3/3141%20Homelessness%20and%20the%20Meaning%20of%20Home.pdf>.

Zijp, Dick. *Re-Thinking Dutch Cabaret. The Conservative Implications of Humour in the Dutch Cabaret Tradition*. Onderzoeksmasterscriptie UvA, 2014. Online via Academia.edu.

Appendix I

'Als het vuur gedooft is' (*Acda en de Munnik*).

Vrijdagmiddag in het Vondelpark
November en nat
Vlakbij de vijver zit een man
Herman
En Herman is het zat
Heeft een kutjaar gehad

Een man met alles
Wat je hebben kan
Vrouw, kind, huis, auto, baan
Zo'n baan, zo'n baan, zo'n baan
Maar Herman wilde het ooit anders
En denkt daar nu al maanden aan

Hij denkt aan wat 'ie wou
En denkt ik was te laf
Hij denkt is dit het nou?
Herman denkt zichzelf in het graf

Was het niet gisteren
Dat ik aankwam hier
Pas achttien jaar jong?
Zou ik niet feesten, zuipen, reizen?
Zou ik niet doen wat ik ooit zong?

Maar reizen kan niet meer
Dat had 'ie mooi gedacht
Ja, reizen terug naar huis
Want er wordt met het eten gewacht

Als het vuur gedooft is
Dan komen de wolven

Vrijdagmiddag in het Vondelpark
En Herman staat op
Hij zwaait zijn tas ver de vijver in
En zingt weer hardop

Allang geen achttien meer
En het heldendom voorbij
Maar als ik nu niet ga
Dan is voorgoed een droom voorbij

Hen die ik pijn doe
Vergeef me mijn gemis
Maar alles gaat verkeerd
En weet je wat het is?

Als het vuur gedoofd is
Dan komen de wolven

Dinsdagochtend op een grindpad
Net weekend geweest
Men maakt zich op
Voor de wandeling
Als ging men naar een feest

En Herman mag voorop
Heeft het als enige niet koud
Want hij gaat strak gekleed
In een kist van gevoerd vurenhout

Als het vuur gedoofd is
Dan komen de wolven

Appendix II

'Vondelpark vannacht' (*Acda en de Munnik*)

Een meneer
zit met een dame op een terras
Zij huilt en hij is kwaad
Hij schreeuwt
Ze geeft geen antwoord op zijn vraag
En haar tranen zijn te laat
Dan duikt ie in zijn tas
En ze weet ze gaat eraan
Hij heeft van ver genomen foto's
Waarop staat
Wat ze met wie waar heeft gedaan

Hoe rook het Vondelpark vannacht?
Hij vraagt het steeds
Hij wil het weten
Hoe rook het Vondelpark vannacht?

Een meisje zit alleen op het terras
En een jongen wil haar mee
Hij schrijft
Steeds op zijn krant een nieuwe zin
En dan schudt zij weer van nee

Dan hoort ie verderop de man
De man die steeds hetzelfde vraagt
Hij schrijft: 'hoe ruikt het Vondelpark vannacht?'
En heeft haar harnas weggevaagd

Hoe rook het Vondelpark vannacht?
Hij knikt, ze lacht
Ze wil het weten
Hoe rook het Vondelpark vannacht?

Een jongen zit alleen op het terras
En rookt tevrede een sigaret
Hij heeft de mensen van zo even
En hun tekst op rijm gezet

En ik zit achter hem
En zet ook hem op het papier
Dan betaal ik en ga weg
Er zijn me iets te veel liedjesschrijvers hier

Hoe rook het Vondelpark vannacht
Wat maakt het uit? Wie kan het schelen?
Hoe rook het Vondelpark vannacht?
Naar bos, wat had je dan gedacht?
Hoe rook het Vondelpark vannacht?

Appendix III

'Het regent zonnestrallen' (*Naar huis*)

Op een terras ergens in Frankrijk in de zon
Zit een man die het tot gisteren nooit won
Maar zijn auto vloog hier vlakbij uit de bocht
Zonder hem, zonder Herman,
Want die had hem net verkocht
Herman in de zon op een terras
Leest in 't AD dat 'ie niet meer in leven was
Zijn auto was volledig afgebrand
En de man die hem gekocht had
Stond onder zijn naam in de krant

Even rustig ademhalen
Het lijkt alsof het regent als altijd
Maar het regent en het regent zonnestrallen

Een week geleden in een park in Amsterdam
Had 'ie zijn leven overzien en schrok zich lam
Hij was een man wiens leven nu al was bepaald
En van al zijn jongensdromen
Was alleen het oud worden gehaald

Even rustig ademhalen
Het lijkt alsof het regent als altijd
Maar het regent en het regent zonnestrallen

Op een bankje in het park kwam het besluit
Noem het dapper, noem het vluchten, maar ik knijp er tussenuit
Nu een week geleden en hier zat 'ie dan maar weer
Met meer vrijheid dan hem lief was en nu wist hij het niet meer

Herman leest wel honderd keer de krant
Het staat er echt, pagina achttien, zwart omrand
Hield 'ie vroeger al zijn meningen
En al zijn dromen stil
Nu is 'ie niks niet niemand nergens meer
Kan dus gaan waar 'ie maar wil
Herman rekent af en staat dan op
Hij heeft eindelijk de wind weer in zijn kop
Ik heb een tweede kans gekregen
En da's meer dan ik verdien
Maar als dit het is, is dit het
Als dit is, is dit het
Als dit is, is dit het
En we zullen het wel zien

Even rustig ademhalen
Het lijkt alsof het regent als altijd
Maar het regent en het regent zonnestrallen

Even rustig ademen
Het lijkt alsof het regent als altijd
Maar het regent en het regent zonnestralen
Het regent zonnestralen

Appendix IV

'Niet of nooit geweest' (*Naar huis*)

Ik zie twee mensen op het strand
Vlak bij het water, hand in hand
De zon zakt, ze zwijgen van geluk
Ik ken haar net, want dat ben jij
Ze lacht naar hem, hij lijkt op mij
Maar dat kan niet, want ik maak alles stuk
Ik kan die jongen toch nooit zijn
Die rust, die liefde, niets voor mij
Maar waarom lijkt het dan toch zo vertrouwd?
Ik heb je lief, zoals je ziet
Maar ergens klopt er hier iets niet
Ik draag een ring maar `k heb jou nooit getrouwd

Ik ben mezelf niet
Of al die jaren nooit geweest
Ik ben de gangmaker op het verkeerde feest
Ik ben mezelf niet of nooit geweest

Ik zie twee mensen, ze gaan staan
Ze draait zich om, we moeten gaan
Kijk in m'n ogen en zie dezelfde pijn
Twee mensen eerder al verbonden
Al die verliefdheid, wat een zonde
We zijn het allebei maar willen het niet zijn

Ik ben mezelf niet
Of al die jaren nooit geweest
Ik ben de schoenmaker bij de verkeerde leest
Ik ben mezelf niet of nooit geweest

Oh, laat het de zon zijn
Oh, laat het het strand zijn
Laat het de zee zijn
Laat mij iets doen nu
Waardoor je mij nooit meer wil zien

O, laat het het zout zijn
Laat het mij allerdomste fout zijn
Maar laat me dit nooit meer vergeten
Nooit meer vergeten
Laat me dit nooit meer vergeten, bovendien

Ik ben mezelf niet of al die jaren nooit geweest
Ik ben mezelf niet of al die jaren nooit geweest
Ik ben mezelf niet of nooit geweest

Appendix V

'Naar huis' (*Naar huis*)

Daar sta je dan, `s avonds twintig over elf
Op een strand sigaretten weg te werken
Even eruit, dat was alles wat je wou
Even alleen, want je had zoveel te verwerken
En kijk eens aan: daar staat de grote denker
Aan het werk op de grens van land en zee
De achtste dag, dus vier dagen te gaan nog
Terwijl het leed wel was geleden op dag twee

Naar huis
Naar huis
Ik wil naar huis
Naar huis

Het leek zo mooi: even wat tijd voor jezelf
Maar je hebt jezelf niet zo gek veel te vertellen
Dus je staat maar op en sleept je naar het strand
Tot het moment komt dat je eindelijk mag bellen
Maar niet vandaag; dat mag pas morgen
En dat komt eigenlijk door wat ze gister zei
Ze zei: `Lief, als je niets hebt te vertellen
Dan hoef je niet te bellen, volgens mij`

Naar huis
Naar huis
Ik wil naar huis
Naar huis

Je denkt: Kom op, genoeg om niets getreurd
Hou eens op met dat huilen naar de maan
Nog een kwartier, dan is het twaalf uur geweest
Dus theoretisch nog maar drie dagen te gaan

Dan mag je naar huis
Naar huis
Je mag naar huis
Naar huis
Ik wil naar huis
Naar huis
Ik wil naar huis
Naar huis

Appendix VI

'Zwerf' on' (*Naar huis*)

Stel dat je niet naar huis gaat
Je laat de laatste ronde gaan
Je plant alleen de eerste meters
De hardste hier vandaan
Stel dat het je gaat lukken
En je loopt naar het station
En je leunt op de gedachte
Als je wacht op het perron

Het maakt niet uit wat je gisteren deed
Zwerf' on
Het gaat om dat wat je morgen pas weet
Zwerf' on

Stel dat het je gaat lukken
En je geeft de stad je rug
Moet je dan weten waar je heen gaat?
En wanneer kom je dan terug?
Want je droomde van vertrekken
En je sprak van nergens heen
Kun je missen wat je achter laat?
Kun je eigenlijk wel alleen?

Want het maakt niet uit wat je gisteren deed
Zwerf' on
Het gaat om dat wat je morgen pas weet
Zwerf' on

Stel dat je nergens heen bent
En je mist wat je ooit had
Ben je dan held genoeg om terug te gaan
Naar dat wat je bezat?
Stel dat je nooit vertrekken zal
Maar je gaat gewoon naar huis?
Is morgen dan een droom voorbij
Of ben je dan pas thuis?

Het maakt niet uit wat je gisteren deed
Zwerf' on
Het gaat om dat wat je morgen pas weet
Zwerf' on

Appendix VII

'Brussel moeten heten' (*Naar huis*)

Zittend bij het raam
Ik kijk naar al die mooie mensen
Ze gaan uit
Ze gaan naar huis
Je weet het niet
Zo langzaam als het regent
De verliefden doet het niets
Laat niemand ze vertellen dat het giet

Maar degenen die alleen gaan
Weggedoken in hun jas
Zij die gaan omdat ze ergens moeten zijn
Ze kleuren beter bij de liedjes
Die de barvrouw ons draait
Rustig, als het zesde glas wijn

Er blijft een vrouw staan voor het raam
't Lijkt of ze wil dat ik iets zeg
Het zou hier Brussel moeten heten
Was ik eindelijk eens weg

Zittend bij het raam
Ik kijk naar al die mooie mensen
En af en toe keken ze terug
Maar vaker niet
Binnen gaan de jassen aan
De glazen leeg
De mensen staan
Eenentwintig gulden, staan we quitte
En ik ga mee met wie alleen gaan
Weggedoken in mijn jas

Niemand snapt
De eenzame die lacht
Ik ga links want ik moet rechts
En we gaan nog niet naar huis
Ik speel Brusseltje vannacht

Er zit een dame voor het raam
't Lijkt of ze wil dat ik iets zeg
Het zou hier Brussel moeten heten
Dan was ik eindelijk eens weg

Appendix VIII

'Morgen is ze weg' (*Hier zijn*)

Ze hoort hoe hij de trap op komt
Hoe hij zachtjes in zichzelf praat
Zijn sleutels uit z'n jaszak haalt
En ze drie keer vallen laat
Ze hoort de sleutel in het slot
De deur die toch al open stond
Ze weet zijn schoenen in zijn hand
Ze hoort zijn schoenen op de grond

Hij zal niet zeggen waar hij was
Zij zal er niet over beginnen
Ze is van buiten nog zo sterk
Maar zo moe van binnen
Morgen is ze weg
Want ze heeft het wel gehad
Zo gaat het nu al jaren
Ze weet niet eens meer zeker
Of ze ooit gelukkig waren
Maar morgen is ze weg
Morgen is ze weg

Ze ziet hem door haar wimpers heen
Hij heeft een lichtje aangedaan
Nu krijgt hij z'n blouse niet uit
Want hij heeft zijn jas nog aan
En ze ruikt hem als hij naast haar ligt
Met open ogen op z'n rug
Hij mompelt welterusten
Zij zucht iets onverstaanbaars terug

Hij zal niet zeggen waar hij was
Zij zal er niet over beginnen
Ze is van buiten nog zo sterk
Maar zo moe van binnen
Morgen is ze weg
Morgen is ze weg
Al zoveel nachten zo gelegen,
Al zo vaak bij hem weggegaan
Al zoveel anderen ontmoet
en al zo vaak niet gedaan
Maar morgen is ze weg
Morgen is ze weg
Is ze weg ze heeft het wel gehad
Ze heeft het lang genoeg verborgen
Lang alleen zal hij het niet redden
Dan zal een ander voor hem zorgen
Maar morgen is ze weg, morgen is ze weg
Of anders overmorgen

Appendix IX

'Ergens zingt een zanger' (*Hier zijn*)

En als ik thuis kom waait de rust me tegemoet
De hulp is al geweest, en alles glimt alsof 't moet
't Is dat ik het roken ben ontwend
Anders was dit een mooi moment
En in de keuken wacht een glimmend schone vaat
Geluk, het lacht me toe vanuit m'n vaatwasapparaat
En ik zit voor m'n tv, en verder nergens mee
Dat ik alles heb bereikt
Dat het leven toch zo mooi zou kunnen zijn
Ik sta mijn geluk te prijzen
Mijn vrijheid te bewijzen
Met een stevige fles wijn, en ergens moet nog wodka zijn

En ergens zingt een zanger
En gromt een contrabas
Als jij hier nu was, m'n lief
Dan bleef ik wel wat langer

En weer een olielamp slingert over zee
Alwaar een dronken nepmatroos ons bezingt vanaf CD
En hoe donkerder het wad,
Des te lichter lonkt mij de stad,
des te lichter lonkt de stad
Bijna niet te geloven,
dat het leven toch zo mooi zou kunnen zijn
Een traan doorsnijdt de weelde
Verdriet dat even buiten speelde
Drink ik snel naar binnen
Zoals liedjes soms beginnen

En ergens zingt een zanger
En gromt een contrabas
Als ik zo bang niet was, m'n lief
Dan bleef ik wel wat langer

Een taxi brengt me binnen mum van tijd
Naar de stad, naar het licht
Want daar eindigt het altijd
En het is nog vroeg genoeg
Misschien zit Maarten bij René in de kroeg

En van binnen zingt een zanger
En gromt een contrabas
Als jij thuis komt, wacht dan niet op mij, m'n lief
Ik blijf misschien wat langer

Appendix X

'Dan leef ik toch nog een keer' (*Nachtmuziek*)

Ik heb een plan: ik maak nooit meer een plan
Zijn er geen regels die ik dan ook niet breken kan
Nog een idee: ik ga en niemand gaat er mee
Het wordt: ik rijd, dus ik besta
En waar ik uitkom, zie ik dan wel weer

Ik ga en leef gewoon nog een keer
Ik ga en leef gewoon nog een keer

Dit is zo nieuw, niet al het nieuw voelt goed
Ik ben niet bang maar heel benieuwd wel hoe dit moet
Pas nu ik rij, ik rij, ik rij, nu beseft ik pas
Ik was toch ook al lang die vrouw die de kaarten las
Ik word op deze weg mijn eigen wil

Ik ga en leef gewoon nog een keer
Ik ga en leef gewoon nog een keer

Ik wil heel graag sterven voor de liefde
Maar misschien voor deze te veel eer

Ik ga en leef gewoon
Ga gewoon en leef dan toch nog een keer

Wie wil niet sterven voor de liefde
Maar misschien voor deze te veel eer

Ik ga en leef gewoon
Ga gewoon, dan leef ik toch
Ik ga gewoon en leef dan toch nog een keer
Dan leef ik toch nog een keer

Ik heb een plan: ik maak nooit meer een plan
Nooit meer een plan
Hoor jij erbij lief nieuwe lief
Nou, dan zie ik je dan